

מעבר מכשולים בהבקעת מערך-מבוצר

אין כונת רשימה זו לעסוק בניתוח או פירוט של כל מהלך הקרב בהתקפה על מערך מבוצר, אלא לנסות ולזרוק אור — ולמשוך תשומת-לבם של מפקדים — למיוחד שבשלב החזירה בהתקפה כזו.

עצם ההתקפה של כל כוח שהוא על מערך מבוצר יחייב מודיעין ותכנון מדויקים, החלטה שקולה בבחירת היעדים וציר ההתקפה, בהערכת כשירות הגייסות ובקביעת כמותו של הסיוע הנדרש, וסוגיו.

יש בשלב מעבר המכשולים, ובפריצה אל מעבר להם, משום הכרעה גורלית של עתיד הקרב והמערכה כולה.

הכרת הבעיה ממלחמת-השחרור ומערכת-סיני, אין די בה בשביל הערכת המשמעות של תקיפת מערכים-מבוצרים, ושל מעבר דרך מכשולים.

יותר מכל נושא אחר ראוי נושא זה שיהיה נלמד ע"י מפקדים מכל הדרגות, לבל גמלט עצמנו אל תוך האשליה שתמיד תעמוד לאל-ידנו האפשרות לתקוף מן האגף ולבוא בעורפו של האויב. במסיבות הבטחוניות-פוליטיות הקיימות של מדינת ישראל, באשר לנתוני אויב, זירה ושטח, עלולים אנו לעמוד אף בפני הכרח לפרוץ דרך מערכים מבוצרים.

כאשר אין באפשרותו של האויב לערוך את מערך-ההגנה שלו על מכשולים טבעיים, יעשה כל אשר לאל-ידו כדי למנוע מהתוקף אפשרות של תקיפה ישירה של הנקודות החיוניות שבמערכו ע"י הקמתן של מערכות ביצורים ומכשולים מלאכותיים אחרים. מכשולים אלו יהיו, לדוב, שדות-מוקשים, תעלות נ"ט, גדרות תיל — ובעורפם של אלה מערכת המוצבים והביצורים. המכשולים יהיו חלק מתכנית-האש — ותכנית האש עצמה תהיה מתואמת עם שדות-המוקשים המתעלים, עם שדות המוקשים ההגנתיים, ועם שטחי-ההריגה לגייסות רגלים ומשוריינים.

לא מקרה הוא, שכל צד המתכנן פעולות התקפתיות יעדיף בכל עת לנסות ולהתחמק מתקיפת המערך במקום אשר יחייבו לפרוץ ולעבור דרך מערכת-מכשולים שכזו. אמנם, ההיסטוריה-

תחת מסך עשן, וסיוע-אש כבד. רק לעתים רחוקות מאוד תצליח פעולה כזו להיות מבוצעת בשקט, וללא תגובה או התערבות מצד המגן. פריצת המכשולים — מעשה-מלחמה מתוכנן ומ-דויק הוא, ודומה יותר לאמנות שבמלחמה מאשר שמשלבים בה את כל האמצעים ומשתלבים בה כולם. ידיעת הפרטים, התאום והשליטה בכל — הכרחיים לחיוניים הם. לפיכך ידיעות מודיעין (מסיוורי-קרקע ותצלומי אויר), חיוניות הן ביותר.

הסיוור והלימוד מהמפה ומתצלומי-האוויר הכרח שיהיה מדוקדק, כדי שיאופנו בו המכשולים, גבולות שדות-המוקשים, הגדרות והתיל, עמדות המקיב, נשק הנ"ט ומוצבי-התצפית הארטילריים. כל אלה ישפיעו בקביעת מקום המעברים, שתפקידם להביא את הכוחות התוקפים, בציר-התנועה הקצר ביותר, אל עמדות ההסתערות על היעדים החיוניים.

גודל הכוחות הפורצים ייקבע תמיד בהתאם לתפ-קידים שיועדו למעברים השונים, לרוחב המכשולים ולמספר המעברים שיש לפתוח. בכל אופן, תמיד תהיה הפעולה לפינוי ה-מכשולים ולפריצת המ-עברים, שלב אחד בלבד בהתקפה על מערך מב-צר; אכן, המשכה של ה-התקפה, שתערך ע"י כו-חות נוספים, מותנית ב-הצלחת שלב הפריצה.

הכוח שיוקצה למשי-מה כזו, מורכב, בדרך-כלל, מאלמנטים שונים, אשר בצירופם יקנו לו את אפשרות הפתיחה של המעברים. יש חשיבות מכרעת לריכוז האבטחה, הסיוע והשליטה בתנועת הכוחות בעת המעבר

בפרצות — ויהיה גודלו של הכוח והרכבו אשר יהיה — בפקוד מפקד אחד-אי אחד יהיה.

הכרח הוא כי יחידות ההנדסה תהיינה מאומנות בכל סוגי הציוד לפריצת גדרות ולפינוי מוקשים, בין שיהיה זה ציוד מכני, או אלקטרוני, או הדקר המופעל בידיו של החייל. ייאמר כאן כי מאז מלחמת העולם השנייה, עם הכנסתם לשימוש של המוקשים הפלסטיים, הפך הציוד האלקטרוני לבעל מגבלות

הצבאית של שתי מלחמות-עולם, תעיד לפנינו שאין עוד לסמוך על מערכות ביצורים ומכשולים — אף בשהיגן בקורמג'ינו או קר-זיגפריד, הידועים לנו מזירת-הקרבות באירופה. אך עובדה זו לא יהיה בה כדי לשחררנו, בבוא העת, מן הצורך לתקוף ישירות בנקודות הקשות של המערך המבוצר.

מעבר מכשולים ופריצה דרכם, לא בכדי נמנים הם עם הפעולות הקשות והמורכבות ביותר. פעולות כאלו, שהסיכוי בהן שוה לסיכון, מבוצעות רק כאשר האויב והשטח אינם מאפשרים פעולת הסתננות של כוחות בסדר-גודל המבטיח את השגת המשימה. הש-גת המשימה תהיה, לרוב, כרוכה בפתיחת צירים והשתלטות על שטחים החיוניים במידה שוה למגן ולתוקף. פריצת המעברים מבוצעת ע"י עדיפות כו-חות ביחס מתאים, בין המגן לתוקף; ע"י עדיפות אש לתוקף; וע"י נסיון, אימון ותרגול של הגייסות לביצוע משימה זו.

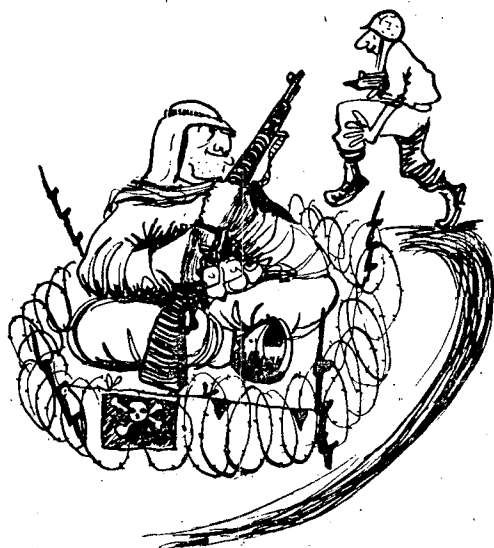
ברמה עוצבתית משמשת לרוב הטיבת-רגלים ב-שימת הבקעה דרך מערך מבוצר. אולם, יש ויוטל

תפקיד כזה אף על גודל — שכן, הכל תלוי בטיב המשימה ובסדר-גודל ה-כוחות המיועדים לעבור דרך אותו המעבר.

אכן, אין דבר המלמד כמו הנסיון האישי; אך לא אחת ניצב אתה בפני השאלה: האמנם אין לל-מוד גם מנסיון הזולת? דומה כי עדיין קיימת אצ-לנו נטיה לא להעריך נכונה את מלוא משמעות תה של פעולה מסוג זה, הקשורה במעבר ופריצה דרך מכשולים. מפקדים שניצבות בפניהם משי-

מות כאלו, עמדו, מחד גיסא, במבחן היכולת הנפ-שית-פסיכולוגית ביחוד בשל ההכרח לשלם בעד מילוי המשימה בקרבנות אדם יקרים — ומ-אידך גיסא במבחן הביצוע הפיסי, הכרוך בבע-יות שליטה ותיאום מורכבות וקשות ביותר.

אין לדבר על הפתעה כעל גורם מכריע בפעולה מסוג זה. ההפתעה הנה איסטרטגית או, לכל היותר, אופרטיבית; ואילו ברמה הטקטית מבוצעת הפעולה

שכנגד (ע"י מוצבי השדה, פטרולים, מארבים, אש-מסייעת ומלכודות), ובכלל המסיבות-הטקטיות בהן תבוצע הפעולה.

מנסיינים של צבאות זרים בעולם אפשרי לעמוד על הספק (נורמות) עבודה בנושא זה, אך כל יישומם של אלה, אשר לא ייקח בחשבון את הגורמים המשפיעים האחרים (כנ"ל) יש בו כדי להטעותנו. מקובל לחשוב שפריצת מעבר לרכב בשדה שעומקו 100 מ', המבוצעת ע"י מחלקת-הנדסה, תמשך כ-4 שעות. מחלקת טנקי-מורג עשויה לטהר אותו נתיב במשך זמן שאינו עולה על 10 דקות.

הכוחות המסתערים הם, בדרך-כלל, כוחות רגלים ושריון; ארגונים ועריכתם הם הקובעים מקום המעבר, רים, מספרם ורוחבם — שהרי אין דומה מעבר לרגלים, לזה המיועד לרכב. יש להימנע מלתכנן את חצייתו של שדה המוקשים ע"י שיירה ממונעת במעבר אחד בלבד — מטעמי בטיחות, ועבירות-קרקע. גדוד חי"ר זקוק ל-3—4 מעברים. מספרם המדויק של המעברים מותנה בתבנית בה ערוך הגדוד להסתערות. בדרך-כלל, מוטב לפתוח ארבעה מעברי רים, כדי לאפשר לגדוד לנוע בתבנית "שנים-לפנים", ובכל פלוגה — עם שתי מחלקות לפנים. עד כאן — אחדים מן הנתונים שיש בהם כדי לסבר את האוזן לגבי היקף הפעילות הנדרשת בתכנון הפריצה. אך יש לקחת בחשבון גורם חד-שוב נוסף והוא: מרחק-הבטיחות שבין מעבר אחד למשנהו. בענין זה אין לקבוע כללים נוקשים; הכל תלוי בסוג הקרקע — ובסוגי הארטילריה של האויב. מקובל לחשוב כי 80—150 מ' הם מרחק-בטיחות מתאים.

בהכנת הכוחות לפעולה כזו אין להסתפק בקבוצות-הפקודות השגרתיות. ישכיל לעשות כל מפקד אשר ימצא הזמן והמקום בהם יוכל לתרגל את יחידותיו בתרגולת זו.

(109 בעמ' 95)

מפאת היותו בלתי רגיש לגבי מוקשים כאלה. מאידך גיסא, השימוש בציווד מכני כבד, כגון המורג, יש בו משום חסכון; אך אף בשיטת פינוי המוקשים ב"עבודת ידים" אין לזלזל כלל.

חשיבות רבה גודעת, איפוא, לאימונם ותרגולם של אנשי יחידות ההנדסה בעבודת ידים — מפאת היות עבודה זו מפרכת, מורטק-עצבים ומסוכנת כאחת.

האימון בכל אלה צריך שיתבסס על הכרת סוגי המוקשים, שיטת התנועה, ההרמה והטיפול במוקשים שים עצמם; ככל שמרבית לבצע אימונים במוקשים חיים, גדלה הערובה לכך כי גם בפעולה יוכלו להם. לפיכך מורכבים כוחות הפריצה, בדרך-כלל, מייחידות רגלים ושריון לאבטחה; יחידות הנדסה לביצוע פינוי המכשול; יחידות מ"צ להכונת התנועה במעברים; יחידות חר"פ לפינוי נפגעים; ויחידות חי"ח לחילוץ רכב גיוק ולגרידתו.

לאבטחת העוסקים בפרצות מוקצים כוחות חי"ר או שריון שיתפשו עמדות משני צדי המעברים — בעבר הזה של השדה. ציודם מן הראוי שיכלול מקלעים וגשק ג"ט (בזז-קוט וכד'), אותה שעה תעסיק הארטילריה את מוצבי האויב — ותותחי הטנקים, בכינון ישיר, מפצצים את עמדות ה-ג"ט, עמדות המק"ב ושאר כלי-הגשק של האויב שטוח פעולתם וסוג אשם עלול לשבש או אף למנוע את פעולת המהנדסים בפרצות.

מעבר לחי"ר הנו נתיב ברוחב של 80—100 ס"מ. מעבר כזה יוכן ע"י

הפעלת מטעני פיצוץ, לפי שיטות שונות שהוכיחו את יעילותן. בדרך כלל יוכלו להרחיב מעברים כאלה אחרי שעברו בהם הרגלים — ולהכשירם לשמש כמעברים לרכב. במידה ויש להכין מראש מעברים לרכב, מכינים את אלה ברוחב של 7—8 מטרים.

הספק-העבודה בפריצת מעברים מותנה, בדרך-הטבע, בעומק המכשול, בסוג המעברים, באמצעי הפריצה, בטיב היחידות, במידת ההתנגדות של הצד

רות צפון-אפריקה, איטליה וצפון-מערב אירופה. מעניין לציין כי לראשונה מיון צירציל למנות את מונטגומרי למפקד הארמיה-השמינית. יתכן כי מיון נשים אלה הם תרומתו הגדולה של אלנברוק לנצחון. דרך אגב, באותה זירת-מבצעים של בלגיה וצפון-מזרח צרפת נפגשים אנו בפעם הראשונה במלחמה ההיא בשמותיהם של גנרל אנדרסון, אשר פקד אז על חטיבה (והיה אח"כ למפקד הארמיה-הראשונה, בחזית-תוניסיה), וגנרל הורוקס — אז מפקד גדוד מכונות-ירייה (ומאוחר יותר מפקד קורפוס מצטיין בארמיה השמינית באפריקה ובמסע נורמנדיה וארצות-השפלה).

מפקדו של אלנברוק בצרפת היה הגנרל לורד גורט, מפקד חיל-המשלוח הבריטי (*). אף שאלנברוק העריכו באופן אישי, הרי היו הן לו והן לגנרל דיל — שני מפקדי-הקורפוסים שבחיל-המשלוח — השגות לגבי התאמתו של לורד גורט לתפקיד זה של פיקוד ברמה גבוהה. הוא לא נטה לעסוק בבעיה הרחבה אשר עמדה לפניו; תמיד נכנס לפרטי-פרטיים, וטיפל בנושאים השייכים בעצם לדרגה-הפיקוד שברמת הגדוד, או לתחום פעולתו של המטה. במיוחד התעניין הוא בפרטי הטקטיקה של כוחות יחידות-המשנה שבגדוד, ואי-אפשר היה להביאו לדיון בנושאים אים הרחבים יותר, אשר הם שחייבו טיפול מצדו. סיפורו של אלנברוק טרם הושלם; עוד נכון לנו החלק השני, המיועד להופיע בקרוב — ואשר יתכן ויוסיף להבנתו של כמה וכמה פרשות סתומות מתקופת שלהי המלחמה.

(*) ומי ששימש כעבור שנים כנציב-עליון בארץ-ישראל,

הספר, והערכותיו. כן מאפשר לנו החלק הראשון שבספר לעמוד על צעדיהם-הראשונים, באותה מלחמה, של מצביאי בריטניה לעתיד. העולם מכיר את מונטגומרי כמצביא מצליח, אשר פעל תמיד כשלושותו כוחות עדיפים, ועצמת-אש וכוח-הלהם מכריעים נתונים בידו; ויש הטוענים כי הוא גדול רק בתנאי עדיפות-כוח, אולם כאן אנו פוגשים אותו דוקא בתנאי נחיתות-כוח, תחת לחץ אויב חזק ממנו ופגעים רבים, ובנסיגה. והתמונה המצטיירת היא של מפקד דייקן, הבטוח בעצמו, השולט באומנות המלחמה, מדרך צבאי נפלא ואיש השולט בעצביו.

את דיביות-הרגלים ה-3, אשר עליה הוא פקד, הפך מונטגומרי למכונה-צבאית יעילה, הודות למצבים בלתי-פוסקים אשר השקיע בה בשעות ההפוגה במסגרת אימונים, תרגילים וטיפות נוהל יום-יומי. במצבים הקשים ביותר בשעת הנסיגה גילה הוא בטחון ואופטימיות, וביצע את אשר הוטל עליו בנאמנות. לתקופה מסוימת קיבל גנ' ברוק תחת-פיקודו את דיביות-הרגלים ה-1, בפיקודו של גנרל אלכסנדר. אלנברוק מתאר את שני המפקדים: — מונטגומרי — עם מוחו החד, מהיר-התפישתו, אשר ככל שהמצב הורע גילה משנה-מרץ; ואלכסנדר — אשר תמיד עורר רושם כאילו רצינות המצב נעלמת ממנו כביכול, איש שקול ומאוזן.

שני קצינים אלה השאירו רושם עמוק על אלנברוק בימים הקשים ההם. רושם זה, לא אחר, לתת את אותותיו; ובבוא הזמן המליץ למסור להם את תפקידי הפיקוד על כוחות הפועלים בשדה, אשר נתנו להם את ההודמנות ליהפך למצביאי-הנצחון — בניו

מעבר מכשולים / סוף מעמ' 55

יקרה, והתכניות תשובשנה, ויהיה הכרח להעריך את המצב מחדש, לשקול — ולהחליט.

החלטות כאלו התיינה בבחינת אלתור לתכנית, אך דבקותם של הכוחות במשימה — אסור שתעורר. על הגייסות יהיה לעבור דרך מסך אש-ארטילריה שלא שותקה, ולא להמתין. בגופם יצטרכו חיילים, כשמפקדיהם בראשם, לרוץ ולהטיל עצמם על גדרות במקרה ואלו לא נפרצו; עמדות-בטון, שלא שותקו ע"י תותחנינו, יהיה על חיל-הרגלים לתקוף אותן ולהשמידן.

אכן, רק בהבנה הדדית בין-חילית, באימון המשותף של כל הגורמים, ובפיקוד הטוב — ניתן יהיה להביא המשימה המורכבת לסיומה המוצלח.

חשיבות רבה נודעת לביצוע התרגול ולמתן תדרוך — ואפילו על גבי מודל או שולחן-חול שיוקמו באמצעים מאולתרים. ידיעת התפקיד שנועד לכל אחד מהעוסקים במלאכה זו, תיאום הפעולות, הקישור והקשר — הם אשר בסופו-של-דבר יכריעו בהצלחת המשימה.

לכאורה, המבצע כולו אינו אלא מסכת של פעולות טכניות, אך לגופו של דבר יעמוד כל מפקד במסיבות אלו במבחן המנהיגות והדוגמה-האישית. בעיות הפיקוד, התיאום והשליטה נבחנות כאן תחת לחץ כבד של הנסיבות הטקטיות בגזרה צרה, ותחת אש-סכנה של האויב, אשר ודאי שיעשה כל מאמץ כדי למנוע מהתוקף אחיזה בשולי מערכו המוגן.